

Mete Ergin (28 Mart 1934 - 5 Ekim 2015)

Çevirmen. Robert Kolej mezunudur. Bir süre Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Filolojisi bölümünde eğitim gördü. Jack London, Ernest Hemingway, Bertrand Russell, Bernard Shaw, Erskine Caldwell, O'Henry gibi yazarların eserlerini Türkçeye kazandırdı. Mete Ergin'in Gani Yener'le birlikte Türkçeye kazandırdığı *Durgun Don* (Mihail Şolohov, 4 cilt) adlı nehir roman da Yordam Edebiyat tarafından yayımlanmıştır.

Mete Ergin'in İngilizceden çevirdiği *Kurt Dölü (Son of the Wolf)*, ilk olarak 2000 yılında Engin Yayıncılık tarafından yayımlanmıştır.

Yordam Edebiyat'ta
JACK LONDON YAPITLARI

Mete Ergin'in Türkçesiyle

Kurt Dölü

(öyküler, 1900)

Atalarının Tanrısı

(öyküler, 1901)

İstiridye Korsanları

(roman, 1902)

Vahşetin Çağrısı

(roman, 1903)

Oyun

(roman, 1905)

Beyaz Diş

(roman, 1905)

Haytalarla Çolpalar

(öyküler, 1907)

Martin Eden

(roman, 1909)

Yanan Gün

(roman, 1910)

John Barleycorn (Alkollü Anılar)

(roman, 1913)

JACK LONDON

KURT DÖLÜ

ÖYKÜ

TÜRKÇESİ
METE ERGİN

*yordam
edebiyat*

Yordam Kitap: 54 • Kurt Dölu • Jack London
ISBN 978-605-172-326-6 • Türkçesi: Mete Ergin
Düzeltilme: Didem Gerçek • Kapak ve İç Tasarım: Savaş Çekiç
Sayfa Düzeni: Gönül Göner • Birinci Basım: Mart 2019
© Yordam Kitap, 2016

Yordam Kitap Basın ve Yayın Tic. Ltd. Şti. (Sertifika No: 10829)
Çatalçeşme Sokağı Gendaş Han No: 19 Kat:3 34110 Cağaloğlu - İstanbul
Tel: 0212 528 19 10 • W: www.yordamkitap.com • E: info@yordamkitap.com
www.facebook.com/YordamEdebiyat • www.twitter.com/YordamEdebiyat
instagram.com/yordamkitap

Baskı: **İnkılap Kitabevi Baskı Tesisleri** (Sertifika No: 10614)
Çobançeşme Mah. Altay Sok. No: 8
Yenibosna - Bahçelievler / İstanbul
Tel: (0212) 496 11 11

KURT DÖLÜ

ÖYKÜ

İÇİNDEKİLER

BEYAZ SESSİZLİK	17
KURT DÖLÜ	32
FORTY MİLE KASABASININ ERKEKLERİ	56
UZAK BİR ÜLKEDE	70
YOLDAKİ ADAMIN ŞEREFİNE	95
BEYAZ ADAMIN YASASI	109
ALTIN KRALININ KARISI	122
BİR KUZEY DESTANI	147

JACK LONDON

YAZAR, SERÜVENCİ, SOSYALİST

Yeşim Dinçer

Jack London'ın bugün hayranlıkla okuduğumuz romanları ve kısa öyküleri, hareketli geçen yaşamından güçlü izler taşır. Geçimini sağlamak için çocukluğundan itibaren verdiği mücadele, kendi kendini eğitmek üzere kitaplara dört elle sarılması, sahip olduğu keskin gözlem yeteneği, onunla aynı kuşaktan bir başka realist yazarın, Gorki'nin yaşamıyla karşılaştırılabilir ancak.

Jack London 12 Ocak 1876'da, talihsiz koşullarda dünyaya gelmiştir. Biyolojik babasının, hamile kalan annesi Flora'yı terk ettiği; ümitsizliğe kapılan kadının intihara kalkıştığı ve ruhsal dengesinin sarsıldığı söylenmektedir. John Griffith Chaney adı verilen bebek, siyahi bir süt anneye emanet edilir. Flora doğumdan bir yıl kadar sonra yeniden evlenir ve oğlunu, eşinin önceki evliliğinden olma iki kız çocuğuyla birlikte büyütür. Jack London soyadını aldığı üvey babası John London'ı hayatı boyunca "baba", üvey kardeşlerini de "kız kardeş" olarak benimsemiş, hem onlarla hem de çok sevdiği süt annesiyle kurduğu aile bağını korumuştur.

Yazarın çocukluğunun ve ilk gençliğinin ne denli büyük bir yoksulluk içinde geçtiğini kayda alan biyografi yazarları, bu durumun nesnel sebepleri üzerinde durmazlar genellikle. Jack London'ın dünyaya gelişi, kapitalizmin ilk büyük krizini yaşadığı ve tarihe Uzun Bunalım (1873-1896) adıyla geçen döneme denk düşer. ABD bankalarının iflasıyla tetiklenen kriz, demiryolu şirketlerinin ve işletmelerin batmasıyla yıkıcı bir hal almıştır. 1876'ya gelindiğinde

her yedi Amerikalıdan biri işsizdir. Birçok yorumcuya göre bunalım, Birinci Dünya Savaşı'na neden olacak kadar uzun sürmüştür.

London ailesi bunalım yıllarını, California eyaletinin çeşitli şehirlerinde, çiftçilikten ev pansiyonculuğuna dek türlü işler deneyerek ama hiçbirinde dikiş tutturamadan geçirir. Jack London on yaşında sokaklarda gazete satarak çalışmaya başlar; Flora da öğrenci bulabildiği sürece piyano dersleri vermektedir. Yazar çocukken yaşadığı mahrumiyeti, üne kavuştuktan sonra kaleme aldığı otobiyografisinde şöyle anlatır:

Ben dünyaya yoksul gelmiştim. Yaşamım yoksulluk içinde geçmişti. Zaman zaman aç kaldığım olmuştu. Bütün yaşamıma ne bir oyuncuğım olmuştu ne de başka çocuklar gibi oyun oynamıştım. Bütün anılarımda yoksulluğun acısı vardı. Bu yoksulluk acısını sürekli çekmiştim. Bir dükkândan para verilerek satın alınmış ilk fanilamı sekiz yaşındayken giymiştim. Altı üstü ufacak bir fanilaydı işte. O kirlendiği zaman, yıkanınca kadar yine evde yapılmış çirkin fanilalara kalırdım. Dükkândan alınma o fanilam bana öyle gurur veriyordu ki, bir süre üstüme ondan başka bir şey giymek için diretmiştim; (...) sonunda annem, bütün dünya görsün diye üstümde sadece dükkândan alınma o fanilayla dolaşmama izin vermişti. (*John Barleycorn*)

Jack London, formel eğitimini ancak sekizinci sınıfa dek sürdürebilir. Buna rağmen şehir kütüphanesine girmenin bir yolunu bulmuştur. Tarih ve serüven kitaplarına, kara ve deniz yolculuklarına özellikle meraklıdır. “*Deli gibi, kendimi harap edercesine okuyordum*” diye anlatır o dönemi. Bir yandan da denize açılma; tekdüze, sıradan yaşantısından kurtulma hayalleri kurmaktadır. On dört yaşına girdiğinde ufak bir yelkenli edinir ve San Francisco Körfezinin Oakland halicinde turlar atarak denizciliği öğrenmeye başlar. On beşindeyse, günde on iki saat işçilik yaptığı konserve fabrikasının ağır çalışma koşullarından bezerek “istiridye korsanı” olmaya karar verir.

San Francisco körfezinde kültürel olarak yetiştirilen istiridye yatakları, Jack London'ın dünyaya geldiği şehrin önemli bir besin ve gelir kaynağıdır o yıllarda. Gecenin karanlığından yararlanan

“korsanlar”, ticari bölgeye tekneyle süzülerek kaçak istiridyeye toplarlar. Yapılan iş, adından da anlaşılacağı gibi yasa dışıdır. Jack London, süt annesinden aldığı borçla bir tekne satın alır ve konserve fabrikasındaki öldürücü çalışmadan kaçıp, kitaplarda okuduğu serüvenleri yaşamak üzere korsanların arasına katılır. Umduğu parayı kazanamaz ama cesareti ve cömertliğiyle “İstiridyeye Korsanlarının Prensi” olarak nam salar. Yaşadıkları, ileride yazacağı gençlik romanı *İstiridyeye Korsanları*’na esin kaynağı olacaktır.

Jack London 1893 yılında, on yedi yaşını bitirir bitirmez Japonya’ya kadar uzanacak olan bir gemiye kaydolur. Japonya’nın kuzey kıyılarından Bering Denizine kadar uzanan bölgede, Kanada ve Birleşik Amerika avcı filoları ayıbalığı sürülerini yağmalamaktadır. Dönüşte, artık bir baltaya sap olmanın vakti geldiğini söyleyen annesini dinleyerek günde on saatten, saat başına on sent ücretle bir kenevir fabrikasında işe girer. Söz verilen ücret zammı yapılmayınca istifa eder ve elektrikçi olma ümidiyle Oakland tramvay işletmesine başvurur. Ancak kendisine verilen görev, ateşçiye kömür taşımak gibi fiziksel dayanıklılık gerektiren vasıfsız bir iştir; üstelik, her biri ayda kırk dolar alan iki adamın işini tek başına ve ayda sadece otuz dolara yapmaktadır. “*Kaç sefer kömürlerin üstüne, kimsenin beni göremeyeceği bir yere oturup öfkemden, hırşımdan, yorgunluktan ve umutsuzluktan ağladım*” diye anlatır o günlerini. Neredeyse sakatlanacakken birlikte çalıştığı ateşçinin, gerçeği, yani nasıl bir sömürüye maruz kaldığını fısıldamasıyla bu işten de ayrılır.

Tarihe “1893 paniği” olarak geçen yeni bir mali kriz, iş bulma imkânlarını iyice daraltmıştır. Demiryollarının inşası için hesapsızca verilen krediler, bankaların art arda batmasıyla sonuçlanır. Jack London, ABD’yi bir baştan öbür başa dolaşmak üzere uzun bir yolculuğa çıkar. Elbette beş parasızdır ve kullandığı başlıca taşıt, kaçak olarak bindiği posta trenleridir. İş bulduğunda çalışarak, bulamadığında kapıları çalıp yiyecek dilenerek, ahırlarda ya da parklarda geceleyerek sürdürür yolculuğunu. Yük vagonları, sokaklar, cezaevleri, kendisi gibi “İpsiz”lerle doludur. Evsizleri

bir asayiş sorunu olarak gören yasalar yüzünden hapse düşer ve mahkûmların zorla çalıştırıldığı Erie İl Cezaevinde otuz gün kalır.

Evine döndüğünde yarım kalan öğrenimini tamamlamak üzere Oakland Lisesine girer; kas gücünün değil, kafa gücünün para ettiği sonucuna varmıştır. Okul harcamalarını karşılamak için yine çalışıyordu. Lisede bir yıl okuduktan sonra, kestirmeden üniversiteye gitmeye karar verir. Üç ay boyunca günde on dokuz saat çalışarak hazırlandığı giriş sınavını kazanır ve California (Berkeley) Üniversitesine kabul edilir. Ancak ilk yarı yılını tamamladıktan sonra okula devam etmez. Hem para sıkıntısı çekmektedir hem de üniversite ona istediklerini verememiştir.

ABD’de gelişen yeni teknolojiler sayesinde, baskı maliyetleri düşen dergi yayıncılığı yükseliştir. Geniş bir kitleye yönelik popüler dergilerin sayısı ve tirajında patlama yaşanır; kısa öykü türü için de güçlü bir pazar doğar. Yazarlara hatırı sayılır telifler ödenildiğini öğrenen Jack London, *“canla başla, yaratıcı bir tutkuyla”* yazmaya koyulur. Bazen düzenli olarak günlerce üst üste günde on dört saat yazdığı oluyordur: *“Binbir zorlukla satın aldığım okul kitaplarımı gülünç paralar karşılığında kitapçılara sattım. Bula bildiğim yerlerden ufak tefek borç paralar aldım ve azalan gücüyle birlikte kazancı da düşen babamın sırtına, bir de kendi geçim derdimi yükledim”* diye anlatır ilk yazarlık çabalarını. Bu dönem fazla uzun sürmez. Yazılarını gönderdiği dergilerden olumlu bir yanıt alamayınca bir buharlı çamaşırhanede işe girip çalışmaya başlar.

O sıralarda ABD’de tarihin en büyük “altına hücum” dalgalarından biri yaşanmaktadır. Kanada’nın Yukon bölgesinde, Klondike ile Yukon nehirlerinin kavuştuğu yerde yeni bir altın yatağı keşfedilmiştir. Haberi alan yüz bin civarında Amerikalı, zengin olma ümidiyle yollara düşer. Jack London da, kız kardeşiyle kocasının, parası ileride ödenmek üzere kendisine sağladıkları malzemeyle Klondike’a gider. Kış mevsiminin çok çetin geçtiği, nehirlerin donduğu bölgede, her türlü araç gereç ve yaşamsal gıda güçlkle tedarik edilmektedir. London, sırtında altmış kiloluk yük, en berbat yollarda, günde kırk kilometre kat ettiğini; birlikte yük taşıdığı

Kızılderilileri bile yaya bıraktığını anlatacağı ilerde. Fiziksel gücüyle gurur duymaktadır. Ne var ki iskorbüt hastalığına yakalanıp bir yıl sonra evine döner. Hastalığına, muhtemelen yeterli sebze ya da meyve yiyememekten kaynaklı vitamin eksikliği yol açmıştır.

Jack London, Klondike'tan eli boş döner. Fakat bu süreçte dinlediği ya da bizzat tanık olduğu hikâyeler, tanıştığı kişiler, gözlemlediği doğa-insan ilişkisi ve hatta hayvan davranışları, daha sonra yazacağı *Vahşetin Çağrısı*, *Beyaz Diş* gibi muhteşem romanlara, çok sayıda kısa öyküye kaynaklık edecektir. Evden uzaktayken babası ölmüştür ve bütün aile artık onun eline bakmaktadır. Postacı olabilmek için açılan memurluk sınavına girer; ilk sınavı da verir.

Kadro açılmasını beklerken gazetelere yazılar, dergilere de kısa öyküler gönderir. Gazete editörlerinden yanıt alamasa da basılan öykülerinden ufak paralar kazanmaya başlamıştır. Postaneden işe girmesi için çağrı tam da bu sırada gelir. Oakland postane müdürü ile yaptığı ve durumunu açık yüreklilikle anlattığı görüşme, hayatının dönüm noktasıdır belki de... Yazarlıktan para kazanma şansı açılmış gibi gözükse de başarısı kesinlik kazanmamıştır henüz. Müdürdürden kendisini şimdilik atlamasını, bir sonraki adayı işe almasını, bundan sonra ilk yer açıldığında haber vermesini rica eder. Adamın kabalığı ve anlayışsızlığı karşısında tepesi atarak işi reddeder.

Gemilerimi yaktıktan sonra balıklama yazı işine daldım –diye anlatmaktadır.– Her şeyde, her işte öteden beri aşırıya kaçan bir insanımdır. Sabahın erken saatlerinden akşamın geç saatlerine kadar hep yazılarımla uğraşıyordum: yazıyor, daktilo ediyor, gramer çalışıyor, bütün yazı biçimlerini, başarı kazanmış yazarların nasıl başarıya ulaştıklarını anlamak için onların yazılarını inceliyordum. Yirmi dört saatte beş saatlik uykuyla yetinip, geri kalan on dokuz saatin hemen hemen tümünü çalışmaya ayırıyordum.
(John Barleycorn)

Jack London'ın yazar olma özlemini ve çabasını en güzel dile getirdiği romanı, *Martin Eden*'dir: Martin Eden, bir yanıyla Jack London'ın ta kendisidir: Yoksulluk nedeniyle eğitimi yarım kalan,

bilgi açığına tükenmek bilmeyen bir azimle kitap okuyarak telafi eden, sahip olduğu tek takım elbiseyi rehin vererek geçinmeye çalışan, bakkal verisiyeyi kestiğinde aç kalan, onlarca yazısı editörler tarafından geri çevrilse de yazmayı sürdüren, bu konuda kendisine yol gösterecek kimseyi de tanımayan, eli nasırlı genç denizci. *Martin Eden*'i okuyan kimi eleştirmenler, derme çatma bir okul öğrenimine sahip bir denizcinin üç yıl içinde başarılı bir yazar haline gelmesini inandırıcı bulmadıklarını söylemişlerdir. Jack London, ikisi lise ve üniversitede, biri yazı yazmakla, ama tümü de dur durak bilmeyen yoğun çalışmayla geçen üç yılın sonunda amacına ulaştığını söyleyerek yanıtlar onları...

Önce dergilerin kapıları açılır Jack London'a; ardından Klondike öykülerinin derlendiği *Kurt Dölü* basılır. İlk kitabının çıktığı yıl, 7 Nisan 1900'de ilk evliliğini yapar. Eşi Bess Maddern ile, dostlukları romantik bir boyut kazanmazdan önce, neredeyse beş yıldır tanışıp görüşüyorlardır. Bess, Jack London'ın üniversite giriş sınavına hazırlanmasına yardım etmiştir. Evlilik kararı almaları, her ikisini de tanıyanlar için sürpriz olur ve "mantık evliliği" yaptıkları şeklinde yorumlanır. Çiftin bir yıl arayı iki kız çocukları dünyaya gelecek, ancak beraberlikleri uzun sürmeyecektir.

Jack London 1902 yılında, şehrin işçi semtlerinden East End'de birkaç ay yaşamak üzere Londra'ya gider. Burada birinci elden tanışıklık ettiği büyük sefaleti *Uçurum Halkı*'nda kitaplaştırır. O güne kadar yazdıkları belli bir ilgi görmüş olsa da, Buck adlı köpeğin ana karakter olduğu romanı *Vahşetin Çağrısı* (1903) yazarı zirveye taşır. Bu küçük başyapıt, benzer bir temaya sahip olan, 1906 tarihli *Beyaz Diş*'le birlikte, her kuşaktan okurun sevgisini kazanmıştır.

London San Francisco merkezli bir gazetenin önerisiyle, 1904'te patlak veren Rus-Japon Savaşı'nı izlemek için Japonya'ya hareket eder. İki emperyal devlet, Mançurya topraklarında (Çin'in kuzey doğusundaki bölge) ve Kore Denizinde paylaşım mücadelesi içindedir. Jack London, cepheye sızmaya çalışırken iki kez tutuklanıp

Amerikalı diplomatların araya girmesiyle serbest kalır. Sonunda Japon ordusu ile sınıra seyahat etmesine izin verilir.

Yazar sıkıntılı geçen boşanma sürecini takiben Charmian Kitteridge ile ikinci evliliğini yapar. Charmian ile Jack'in tanışmasına, genç kadını büyüten teyzesi –aynı zamanda yazarın ilk öykülerinden birini basan *Overland Monthly* dergisinin editörü– Netta Earnes vesile olmuştur. Netta ve eşi, sosyalist yazar ve sanatçılardan oluşan, Jack London'ın da dahil olduğu ortak bir sosyal çevreyi paylaşırlar.

London aktif devrimci siyasetle çok genç yaşta ilgilenmeye başlamıştır. Yirmi yaşındayken Sosyalist Emek Partisi'ne (SLP) katılır. 1901 ve 1905 seçimlerinde Oakland belediye başkanlığına aday olur ancak kayda değer bir sonuç elde edemez. Sosyalizm fikrini gençler arasında yaygınlaştırmak üzere ülkenin çeşitli merkezlerindeki üniversitelerde konferanslar verir; davet edildiği kulüplerde, örgütlerde konuşmalar yapar. Bu amaca hizmet edecek denemelerden oluşan iki kitap yayımlar: *The War of the Classes* (Sınıflar Savaşı, 1905), *Revolution and other Essays* (Devrim ve Diğer Makaleler, 1910). Jack London'ın sosyalizmi, yaşam deneyiminden süzülerek gelmiştir. Roman ve öykülerinde öne çıkan gelir eşitsizliği ve yoksulluk, sömürü ve sınıf çatışması, insanın adalet arayışı, kapitalizmin yıkıcı etkileri gibi temalar dünya görüşüne paraleldir.

Açık havada zaman geçirmeyi, ata binmeyi çok seven Jack London, Charmian ile evlendiği yıl (1905), California'da bir çiftlik arazisi satın alır. Yazarlıktan elde ettiği gelirin önemli bir kısmını topraklarını genişletmek için harcar. Burayı “*sürdürülebilir tarım*” yapılan bir yer haline getirmeyi aklına koymuştur. Tarım kitapları okuyarak kendi kendini eğitir. California'nın ilk beton silosuna sahip olmakla, kendi tasarımı olan domuz ağılıyla övünmektedir. Ancak kötü şans mıdır yoksa işletme beceriksizliği midir bilinmez, bir kısmını borç alarak yaptığı onca yatırıma rağmen, çiftlik sonunda iktisaden başarısız olur.

Kimilerine göre başarısızlığın nedeni, Jack London'ın aynı anda birçok şeyle birden ilgilenmesi ve çiftliğin denetimini ihmal etmiş olmasıdır. Bu arada hem yeni kitaplarını yayımlamakta hem de sa-

hip olduğu yelkenliyle yolculuklara çıkmaktadır. Sportif Charmian bu uzun deniz yolculuklarında mükemmel bir yol arkadaşıdır. Birlikte Hawaii adalarına yelken açarlar; Jack London Honolulu'dan, sömürgecilerin, misyonerlerin, tüccarların yöreyi nasıl talan ettiğini anlatan kısa öykülerle geri döner. Charmian ise, Hawaii izlenimleri ile seyahat günlüklerini içeren iki kitap kaleme alır. Çiftin 1910'da dünyaya gelen tek çocuğu, sadece birkaç gün hayatta kalmıştır.

Jack London'ın bu döneme ait en önemli romanları arasında *Demir Ökçe* (1908), *Martin Eden* (1909), *Yanan Gün* (1910) ve *Ay Vadisi* (1913) sayılabilir. Yakında yükselecek olan faşizm dalgasına ilişkin kâhince öngörüler içeren *Demir Ökçe*, distopik roman türünün öncüsü olmuştur. Yazarın alkol alışkanlığını büyük bir içtenlikle dile getirdiği *John Barleycorn*, ölümünden üç yıl önce yayımlanır. Bu kitapta şunu itiraf etmektedir Jack London:

Ben yaşlandıkça, başarıım büyüdükçe, daha çok para kazandıkça, dünyaya sesimi duyurma olanaklarım arttıkça, alkolün yaşantımda tuttuğu yer aynı oranda büyüdü. Uğrunda savaştığım başarı ya da para gibi şeylerin savaşıma değmez olduğu ortaya çıktı. Geriye kala kala, beni bir kelepçe gibi yaşama bağlayan HALK kaldı.

Böbrek yetmezliğı çeken ve acısını dindirmek için bir süredir morfin kullanan Jack London, 22 Kasım 1916 sabahı odasında baygın halde bulunur; aynı akşam hayatını kaybeder. Ölüm nedenine ilişkin ihtilafli görüşler öne sürülmüştür. Çeşitli kaynaklarda morfin zehirlenmesi veya intihar ihtimali üzerinde durulmuş olsa da doktorunun düzenlemiş olduğu ölüm raporu, böbrek yetmezliğine işaret etmektedir. Bedeni vasiyetine uyularak yakıldıktan sonra külleri, çiftliğinin bulunduğu –daha sonra Jack London Eyalet Tarih Parkı olarak kamulaştırılan– araziye gömülmüştür. Jack London, sağlığında takdir edilip sonradan unutulmuş yazarlardan olmamıştır. Kırk yıl süren kısacık hayatına sığdırdığı elliyi aşkın kitap, zamanın acımasız akışına taptaze bir ruhla direnmeyi sürdürmektedir.

BEYAZ SESSİZLİK

“CARMEN iki günden fazla dayanmaz.” Mason ağzındaki buz parçasını tükürdü, zavallı hayvanı acıyan bakışlarıyla şöyle bir süzdü, sonra hayvanın patisini ağzına alıp tırnakları arasında birikerek diken gibi batan buz parçacıklarını dişleriyle ayıklamaya koyuldu.

İşini bitirip köpeği kenara doğru iterken, “Böyle şatafatlı isimler konulan köpeklerin bir işe yaradığını hiç görmedim bugüne kadar,” dedi. “Sıkıya hiç gelemez bunlar; eriye eriye ölüre giderler. Karabaş gibi, Canavar gibi, Kurt gibi doğru dürüst adları olan köpeklerin kof çıktığını gördün mü sen hiç? Çıkmaz! Bir de şu bizim Shookum’a bak bir kere, onun gibi...”

Şak! Derisinin altında dirhem yağ bulunmayan Canavar’ın şimşek gibi açılıp kapanan beyaz dişleri Mason’ın gırtlaklarını kıl payıyla sıyırmıştı.

“Bak hele, bak hele... dalayacaktın ha?” Köpek kırbacının sapıyla kulağının arkasına indirilen okkalı bir darbe karların üstüne boylu boyunca uzatıverdi hayvanı; dişlerinin arasından sarı sarı salyaları süzülürken hafif hafif titremeler geçiriyordu köpek.

“Dediğim gibi işte, bak şu Shookum’a... Hayvanda yürek var bir kere. Bahse girerim hafta sonuna kalmaz Carmen’i mideye indirir bu.”

Malemute Kid, yumuşatmak için ateşin yakınına koydukları ekmeği altüst ederken, “Ben de seninle bahse girerim, ama benim iddiam başka,” dedi. “Yolculuğumuz bitmeden biz Shookum’u mideye indireceğiz bana kalırsa. Ne dersin Ruth?”

Kızılderili kadın kabaran kahvenin çökmesi için bir parça buz attı içine; gözlerini Malemute Kid'den kocasına, kocasından köpeklerle çevirdi, ama cevap vermedi. Malemute Kid'in söylediği gerçeğin ta kendisi olduğu için cevap vermeye gerek duymamıştı. Tamamını kar çiğneyerek aşmak zorunda oldukları üç yüz yirmi kilometrelik bir yol vardı önlerinde, yiyecekleri altı gün zar zor idare ederdi, köpeklerin ise hiç yiyeceği kalmamıştı; bu durumda köpekleri yemekten başka çare olmadığı açıktı. İki erkekle kadın ateşin çevresinde toplanıp birkaç lokmadan ibaret yemeklerini yemeye koyuldular. Kısa öğlen molası verdikleri için köpekler koşumlarından çözülmeyen bırakılmıştı; karların üstüne serilmiş hayvanlar lokmaları sayarak aç gözlerle seyrediyordu onları.

“Bundan sonra öğle yemeği yok,” dedi Malemute Kid. “Köpeklerden de gözümüzü hiç ayırmamalıyız, gittikçe saldırganlaşıyorlar. Fırsatını buldukları anda içlerinden birini alaşağı edivercekler.”

“Ben bir vakitler Epworth'ın mütevelli heyeti başkanıydım, pazar günleri kilisede vaaz verirdim,” diye damdan düşer gibi, ne durumla ne de konuyla ilgisi olan bir laf etti Mason. Lafını bitirdikten sonra dalgın bakışlarını dumanları tüten çarıklarına dikti. Ruth bardağına kahve koyarken dalgınlığından uyandı Mason:

“Tanrı'ya şükür çaydan yana sıkıntımız yok hiç değilse, iç içebildiğin kadar! Tennessee'de çayı tarlasında görmüş adamım ben. Şöyle sıcacık bir mısır ekmeğine neler vermezdim şimdi! Sen üzme kendini Ruth; şunu da bir atlatalım, bundan sonra bir daha ne açlık yüzü göreceksin ne de taban teperek çarık eskiteceksin.”

Bu sözleri duyunca kadının kasvetli havası dağıldı ve beyaz efendisine duyduğu sevgiyle gözleri dolu dolu oldu. Hayatında gördüğü ilk beyaz erkekti bu aynı zamanda, kadınlara herhangi bir hayvandan ya da hizmet hayvanından farklı davrandığını gördüğü ilk erkek.

“Evet Ruth,” diye devam etti kocası. Adam, herkesin kolay kolay anlamayacağı, karmakaraşık bir uydurma dil konuşuyordu, zira karı kocanın anlaşabildiği biricik dil buydu. “Dediğim gibi, biraz daha dişini sık da tası tarağı toplayıp buralardan bir kurtulalım hele; atalım kendimizi ‘Dışarıya’. Beyaz Adam’ın teknesine biner Büyük Tuzlu Su’ya varırız. Evet, çok kötü sudur. Büyük Tuzlu Su; dalgaları kocaman olur, dağ gibi yükselir, iner çıkar. Çok büyüktür, ucu da çok çok uzaktır, gidersen gidersen bitmez. On uyku, yirmi uyku, kırk uyku,” diye anlatırken, günlerin sayılarını iki elinin parmaklarını açarak işaretlerle gösterdi. “Hep su, hep kötü su. Sonra büyük köye gelersin, çok insan vardır; yazın ne kadar sivrisinek olursa, o kadar insan. Kulübeler, ohoo... çok yüksek... on kavak boyu, yirmi kavak boyu. Ta göğe kadar!”

İstedığı gibi anlatamadığı için sustu, çaresizlik içinde yardım dilenir gibi Malemute Kid’e bir baktı, sonra simge diliyle anlatmaya girişerek yirmi tane kavak ağacını üstü üste koyduğunu gösteren işaretler yapmaya başladı. Onun bu haliyle tatlı tatlı eğlenerek gülümsüyordu Malemute Kid öteden. Oysa Ruth’un gözleri hayretten ve zevkten fal taşı gibi açılmıştı; zevkten kendinden geçecekti kadın neredeyse, zira kocasının kendisine şaka yaptığını sanıyordu –kocasının onunla şakalaşması kadıncağının yüreğini şenlendirmeye yetiyordu.

“Sonra bir şeye binersin... kutuya binersin ve puf! Kutu seni yukarı çıkarıverir.” Mason daha iyi anlatabilmek için elindeki boş kahve kupasını havaya attı ve düşen kupayı yakalarken bağırdı: “Sonra da fiş diye indiriverir seni. Orada büyücüler çok güçlü! Sen Fort Yukon’da ol, ben de Arctic City’de olayım –yirmi beş uyku çeken yol– arada büyük ip var, hep durur. Ben ipi tutup, ‘Alo, Ruth! Nasılsın?’ diyorum. Sen, ‘Benim kocacığım mı bu konuşan?’ diyorsun. Ben diyorum, ‘Evet’, sen diyorsun, ‘Ben iyi ekmek yapmıyorum, çünkü karbonat yok.’ O zaman ben diyorum, ‘Kilerde, oraya bak, un nerede duruyor? Onun altında;

hoşça kal.’ Sen bakıyorsun ve buluyorsun karbonatı. Ama sen hep Fort Yukon’da, ben Arctic City’de. Üff be, büyücülüğe bak!”

Ruth peri masalı dinler gibi öyle saf saf gülümsüyordu ki, iki adam kendilerini tutamayarak makaraları koyverdi. Köpekler arasında çıkan dalaşma yüzünden ‘Dışarı’ ile ilgili tatlı masal yarıda kaldı. Hırslayarak birbirine giren kavgacıları iki erkek ayırdığında, Ruth kızakları yerleştirmiş, yola çıkmaya hazır etmişti bile.

“Marş! Yürü! Yürü, Dazlak! Haydaa!” Mason kırbacını ustalıkla savurdu ve köpekler çenileyerek, karınları yere değercesine koşumlara asılırken o da frenleme sırtığını sağa sola oynatarak kızağın buz tutan ayaklarını kurtardı. Ruth ikinci takımla onu izliyor, Ruth’un kızağını yola çıkarmak için yardım ettiğiinden geride kalan Malemute Kid de en arkadan geliyordu. Güçlü kuvvetli, bir öküzü bir yumrukta yere serebilecek çam yarması gibi bir yabancı olduğu halde, hayvancağızları dövmeye kıyamayacak kadar da yufka yürekliydi Malemute Kid; köpek sürücülerii arasında ender rastlanan bir sevecenlikle tatlı tatlı şakalaşarak hayvancağızların gönlünü ederdi –gönlünü etmek ne kelime, onların acı çektiğini gördüğü zaman oturup bir ağlamadığı kalırdı.

Yüklü kızağa koşulu köpeklerini harekete geçirmek için giriştiği bütün çabaları boşa çıkınca, “Hadi be, hadi benim tabanları yaralı zavallılıklarım, hadi göreyim sizi, hadi aslanlarım!” diye mırıldanmaya başladı. Sonunda da sabrının karşılığını gördü ve köpekler canlarının acısından kısa kısa iniltili sesler çıkarmalarına rağmen, yoldaşlarına yetişmek için ileri atıldılar.

Artık kimse konuşarak nefes tüketmiyordu; çiğnenmemiş kar üzerinde yapılan kızak yolculuğunun zahmeti böyle bir hovardalığa izin vermez. İnsanın anasından emdiği sütü burnundan getiren zorlu yolculukların en berbatı, Kuzey Ülkesi’nde, köpeklerin çektiği kızaklarla –ve arkadan gelen kızağa iz açmak için lekenlerle kar çiğneyerek– yapılan yolculuklardır. Her adımda koskoca leken diz boyu kara batır. Ondan sonra, kara batan

ayak battığı gibi dümdüz yukarı çekilir; leken kardan kurtuluncaya kadar ayak ne bir santim öne, ne bir santim arkaya, ne de bir santim yana kaydırılır; kaydırдың mı alırsın başına belayı. Kardan çıktıktan sonra da ayak iyice yukarı çekilip o durumda öne götürülür ve dik olarak kara basılırken, öbür ayak dik açıyla kardan çıkarılarak kırk-kırk beş santim kadar yukarı kaldırılır. Bu işi ilk kez deneyen biri, lekenleri birbirine takılarak karların üstüne boylu boyunca uzanmadan ilerleyebildiğini varsaysak bile, yüz metrede pes eder; bütün bir gün boyunca bu işi arkadan gelen köpeklerin yürüyüşünü engellemeden sürdürebilen kişi, akşam uyku tulumunun içine vicdanı rahat olarak girerken ne kadar gurur duysa yeridir; bunun ne demek olduğunu ancak bu işi başarabilenler bilir. Hele, Uzun Yol üzerinde bu şekilde yirmi uyku yolculuk edebilen kişi, tanrıların bile kıskanacağı biridir.

Vakit ikindiye geçerken, beyaz sessizliği bozmaktan âdetâ korkar gibi, tek kelime konuşmadan işleriyle meşgul oluyordu yolcular. Doğanın dağarcığında bin türlü alicengiz oyunu saklıdır ve o bunları birer birer çıkarır, insanoğlunun önüne koyar – ta ki insanoğlunu ölümlü olduğuna inandırınca kadar: Irmağın sularını taşıyıp sele verir her yanı; fırtınalarla yeri göğü inlettir; yer sarsıntılılarıyla dağları yürütür; gökten şarapnel gibi dolu yağdırır... ama bunların hepsinden müthişi, hepsinden korkuncu, akıllara durgunluk verici olanı, Beyaz Sessizliğin o edilgin görünüşü aldığı evredir. Bu evrede bütün hareket durmuştur; gökte bir tek bulut görünmez; gökkubbe pirinçten bir fanustur; insan, ağzından çıkacak en ufak bir fısıltıyla bile bir tapınağın kutsal sessizliğini bozacağı duygusuna kapılarak çekingenleşir, kendi sesinden ürker. Bu ölü dünyanın tekinsiz ıssızlığı içinde bir benek gibi yol alan insanoğlu, buradaki tek canlının kendisi olduğunu düşünerek cüretinden ötürü ürperir, hayatı bir larva kadar değersiz görünür gözüne. İster istemez garip düşünceler üşüşür beynine ve evrenin gizlerini açıklayabilecekmiş gibi bir kuruntuya kapılarak bunları dile getirmeye çabalar. Ölüm

korkusu, Tanrı korkusu, tüm evrenin korkusu karabasan gibi üzerine çökerken, yüreğindeki ağırlığı yaşama umuduyla veya ölümden sonra dirilme umuduyla hafifletmeye çalışır; ten kafesinin içine hapsolmuş ruhun Tanrı ile ancak ölümsüzlükte yan yana geleceğini düşünerek, ölümsüzlüğün var olduğuna kendini inandırmaya çalışır boş yere.

Böylece o gün de geçti gitti. Irmak ileride geniş bir dönemec yapıyordu, o yüzden Mason, dönemecin içine doğru giren kara parçasının dar boynuna doğru çevirdi takımın başını; oradan geçerlerse çok kestirme olacaktı. Gelgelelim boynun yamacına vardıklarında, köpekler bu dik yokuşu tırmanamadı. Ruth’la Malemute Kid kızakları arkadan iterek yardımcı olmaya çalıştı-larsa da bir türlü yamacı aşamadılar; onlar çabaladıkça köpekler geri geri kayıyordu. Derken Mason da geldi, üçü el ele vererek kızakları birer birer çıkarmaya çalıştılar. Açlıktan adım atacak halleri kalmamış zavallı hayvanlar son güçlerini harcıyordu. Ha gayret diyerek kızak azar azar yükseldi, yükseldi, en sonunda se-tin üstüne oturdu; ne var ki tam o sırada, öncü köpek birdenbire sağa sola hamle yaptı ve bütün takım da onu izleyince Mason’ın lekenleri koşumlara takılıverdi. Sonuç bir felaketti. Ayaktan bu-danan Mason yere yuvarlandı ve köpeklerden biri koşumlar ara-sına sıkışınca, kızıağı da arkalarından sürükleyerek hep birlikte yuvarlanarak yamacın dibini boyladılar.

Şrak! Şrak! İnsafsızca kalkıp kalkıp köpeklerin üzerine inen kırbaçtan en çok nasibini alan, koşumların arasına düşen kö-pekti.

“Yapma Allah aşkına!” diye yalvarıyordu Malemute Kid; “Baksana, zaten son saatlerini yaşıyor zavallıcık. Hadi, bırak, gel de benim takımı bağlayalım kızıağı.”

Mason, kırbaç elde, mahsus Malemute Kid’in lafı bitene ka-dar bekledi, sonra da upuzun kırbaç şaklayarak kabahatli köpe-ğin bedenine dolandı. Carmen –çünkü kabahatli oydu– karların üzerine sinip önce acı acı bağırdı, sonra da yan tarafına devrildi.

Trajik bir olay yaşıyordu; bu yollarda ne yazık ki sık sık karşılaşılan kazalarda birinin yol açtığı acıklı bir olay. Bir yanda bir köpek can çekişiyor, öbür yanda iki arkadaş birbirlerini öfkeli gözlerle süzüyordu. Erkekleri yatıştırmak için Ruth yalvaran gözlerle bir onun yüzüne bakıyordu, bir diğerinin. Ne var ki Malemute Kid, gözleri ateş saçmasına rağmen kendini tuttu, köpeğin üzerine eğilerek koşum kayışını kesti. Kimsenin ağızını bıçak açmıyordu. Takımları ikişer aralık bırakarak yeniden düzenlediler, sorun da çözülmüş oldu; kızaklar tekrar yola düzeldi. Can çekişen köpek en arkadan sürüklenerek geliyordu. Bir hayvan yol yürüyebildiği sürece onu vurmazlar, son bir fırsat tanırırlar; hayvancağız bir kamp yerine varana kadar dayanabilirse ve şans eseri o kamp yerinde bir geyik boğazlanmışsa, ne âlâ.

Yaptığına çoktan pişman olan, ama inatçılığı yüzünden de hâlâ özür dilemeye yanaşmayan Mason kafilenin en önünde karçıgnıyor, başının üzerinde bir felaket dolaştığını aklının ucundan bile geçirmiyordu. Kuytuda kaldıkları için ağaçların sık büyüyebildiği alçak bir kesimde, bu sık ağaçların arasından geçerek yol alıyorlardı. Yollarının üstünde en az yirmi metrelik bir çam kule gibi yükseliyordu. Kuşaklar boyu orada duran çamın kaderinde, sonunun bugün geleceği yazılıymış meğer –aynı şey Mason için de söylenebilir.

Mason durdu, çarığının çözülen bağcığını bağlamak için eğildi. Kızaklar da onunla birlikte durdu, inleyecek güçleri bile kalmayan köpekler de hemen karların üstüne serildi. Tekinsiz bir durgunluk vardı havada; kırçlara* bürünmüş ormanda yaprak kımıldamıyordu. Dış uzayın soğuğu ve sessizliği yeryüzünün yüreğini dondurup, doğanın titreyen dudaklarını taşa çevirmişti. Bir yürek vuruşunun titreşimlerini aktarır gibi, iç çekişe benzer bir dalgalanma oldu havada; bunu kimse kulaklarıyla duymadı; kımıltısız boşlukta bir hareketin başladığını daha

* Kırç: Kışın, sisli havalarda, ağaç dallarını, toprak çıkıntılarını vb. yerleri kaplayan buz tabakası. –*Türkçe Ed.*

çok sezgileriyle fark eder gibi oldular. Demeye kalmadı, yılların yüküyle birlikte sırtında taşıdığı karların ağırlığını daha fazla çekemeyen dev ağaç, hayat trajedisi içinde üstlendiği son rolünü oynadı. Mason çatırtıyı duyduğu anda tehlikeyi anlayıp kaçmaya davrandı, ama tam gövdesini doğrulttuğu anda ağaç olanca ağırlığıyla omuzlarının üzerine çaprazlama yıkıldı.

Ansızın beliriveren tehlike ve ansızın gelen ölüm! Kaç kez karşılaşmıştı Malemute Kid bu gibi durumlarla! Kızılderili kadına emirlerini saniye sektirmeden verip fırladı, hemen işe koyuldu; o işe koyulduğunda, devrilen çamın iğne yapraklı dalları hâlâ titreşmekteydi. Bu durumda Kızılderili kadının beyaz derili kız kardeşleri olsa, ya bayılır ya da hiçbir işe yaramadan orada durup feryat figan ağlamaya başlardı; oysa Ruth bunların hiçbirini yapmadı. Malemute Kid'den aldığı emri uyguladı ve hemen oracıkta yapılıveren derme çatma bir manivelayı ağacın altına sokup ucuna bütün ağırlığıyla yüklenerek, kocasının üstündeki basıncı hafifletmeye çalıştı; o, kocasının iniltilerini dinleyerek işini en iyi biçimde yapmaya çabalarken, Malemute Kid de baltayla girişiyordu ağaca. Ağacın donmuş gövdesine her vuruşta ufacık bir yonga koparan çeliğin tın tın öten sesi, oduncunun zorlanan ciğerlerinden büyük bir güçle "Hınk! Hınk!" diye fırlayan soluk sesleri eşlik ediyordu.

Malemute Kid en sonunda, adamcağızın insanlıktan çıkmış zavallı gövdesini ağacın altından çekip çıkarabildi, karların üzerine uzattı. Kadının hem umutlu hem umutsuz bir ifadeyle bakan sorgu dolu gözlerindeki sessiz acı, arkadaşının çektiği ıstıraptan daha çok dokundu Malemute Kid'e. Hiç konuşmuyordu kadın; Kuzey Ülkesi'nin insanlarına "az laf, çok iş" kuralı küçük yaşta öğretilir. Sıfırın altında otuz derecelik ayazda insanı karların üstünde bırakırsanız çok yaşamaz. Dolayısıyla, kızaktaki yükü bağlayan sınırlar kesildi, yaralı adam kürklerle sarılıp sarmalandı ve çam dallarından yapılan döşeğe yatırıldı. Yanı başına da onu ezen çamdan kesilen odunlarla gürül gürül bir

ateş yakıldı. Adamın arkasına, kısmen başının üstüne gelecek biçimde ilkel bir perde gerildi; bir çadır bezi parçasından ibaret olan bu perde ateşten yayılan ısıyı tutup yaralının üzerine doğru yayıyordu, fizik dersini doğanın içinde yaşayarak kaynağından öğrenenlerin bildiği basit bir düzenektir bu.

Ölümler hep burun buruna yaşayanlar, vadenin dolduğunu anlamakta ustalaşmıştır. Mason hurdahaş olmuştu. Gelişigüzel yapılan bir muayene sonunda durum bütün çıplaklığıyla anlaşılmişti. Sağ kolu, sağ bacağı ve omurgası kırılmıştı; bel-den aşağısı tutmuyordu. İç organlarının zarar görmüş olması da güçlü bir olasılıktı. Arada bir inilti koyvermese yaşadığı belli olmayacaktı.

Durumu umutsuzdu; yapılabilecek hiçbir şey yoktu. Gece, olanca acımasızlığıyla ağır ağır iniyordu. Ruth, ırkına özgü tevekkülle boynunu bükmüş oturuyordu; Malemute Kid'in tunçtan dökülmüş yüzüne yeni yeni çizgiler nakşoluyordu. Aslına bakılırsa, bu üç kişi arasında en az acı çeken Mason'dı. O şimdi, Doğu Tennessee'nin Büyük Dumula Dağlarında geçirdiği çocukluk günlerini yeniden yaşayarak sayıklıyordu. Malemute Kid'e en çok dokunanı da, Mason'ın, sayıklamaları sırasında çocukluk günlerinde yaptığı tilki avlarını, karpuz tarlalarını talan edişini, göletlerde yüzüşünü anlatırken, yıllardır unuttuğu yavvan Güneyli şivesine dönmüş olmasıydı. Mason'ın kullandığı dil Ruth'a Çince gibi geliyordu, ama Malemute Kid bunu hem anlıyor, hem de müthiş duygulanıyordu –uygarlık sözcüğünün ifade ettiği her şeyden yıllarca uzak kalmış bir insan nasıl duygulanırsa, öyle duygulanıyordu.

Sabah yaralının bilinci açıldı; Malemute Kid onun fısıltı halinde söylediklerini duyabilmek için eğilerek kulağını yaklaştırdı.

“Tanana Irmağı boyunda üçümüzün nasıl birbirimize rastladığımızı hatırlar mısın? Gelecek ilkbaharda dört yıl olacak. O sıralar Ruth benim için güzel bir kız olmaktan öte bir an-

lam taşımıyordu –onunla oynaşmak tekdüze hayatıma birazcık renk katıyordu sanırım. Ama sonradan ona öyle bir bağlandım ki, sorma! Bana mükemmel bir eş oldu doğrusu; en sıkıntılı günlerimde bana hep destek oldu. Alışverişte pazarlığa gelince, kimse onun eline su dökemez, bilirsin. Hele Moosehorn kıvrımında sıkıştırıldığımız o kayalıktan ikimizi kurtarmak için deli gibi akan ırmakta kanosuyla bir gelişi vardı, hatırlar mısın? Kurşunlar dolu gibi nasıl yağıyordu üstümüze, suyu nasıl kamçılıyordu ama! Ya Nuklukyeto’da aç kaldığımız günler? Ya canını tehlikeye atıp, buzları çözülen ırmak üzerinden zamanla yarışarak haber ulaştırması? Evet, bana çok iyi bir eş oldu doğrusu; öbür karımdan çok daha iyi bir eş. Daha önce de evlendiğimi bilmiyordun değil mi? Sana anlatmamıştım değil mi? Evet, Amerika’da başımdan böyle bir evlilik geçti. Zaten o yüzden buralara düştüm ya! Çocukluğumuz beraber geçmişti onunla; ben de o eski günlerin hatırına, ona boşanma şansı vermek için ayrılıp buraya geldim. Bu sayede boşanabildi benden. Neyse, bunların Ruth’la bir ilgisi yok. Ben de yavaş yavaş toparlanayım da, önümüzdeki yıl Ruth’u da alıp buralardan götüreyim diye düşünüyordum. Ruth’la ikimiz ‘Dışarı’ya gidecektik sözde; ama artık çok geç. Ne olursun, onu oymağına geri gönderme Kid. Mahvolur kadıncağız orada. Düşünsene! Neredeyse dört yıldır bizimle birlikte yaşıyor. Bizim yemeklere alıştı bir kere. Dört yıldır ağzına domuz pastırmasından, kuru fasulyeden, buğday unundan, meyve kurusundan başka şey koymadı ki; bundan sonra oymağının yanına dönüp balıkla geyik etine mi talim edecek? Bunca yıl bizim usullerimize alıştıktan, bizim yaşam biçimimizin kendi insanların yaşam biçiminden iyi olduğunu gördükten sonra tekrar onların yanına dönmek onu kahreder. Ne olursun Kid, ona göz kulak ol. Ama öyle ya, yapamazsın! Nedense Kızılderililerle yıldızın hiç barışmadı senin; niye bu Kızılderililer ülkesine geldiğini anladıysam arap olayım. Ona iyi davran Kid. İlk fırsatta onu Birleşik Devletler’e

göndermeye bak. Ama işi öyle ayarla ki istediği zaman yine buraya dönebilsin, çünkü sıra hasreti çekebilir. Bebeğe gelince; o da bizi birbirimize çok bağladı Kid. Dilerim erkek olur. Bir düşünsene! Benim kanımdan, öz çocuğum, Kid. O çocuk bu ülkede kalmamalı. Hele kız olursa buralarda hiç yapamaz. Kürkle-rimi satarsın; en az beş bin dolar getirir; ayrıca Kumpanya'dan da bir o kadar alacağımız var. Kendi ruhsat işlerini hallederken benimkileri de aradan çıkarıverirsin. Kadastro işi halloldu sayılır, ruhsatı bugün yarın verirler. O ruhsatı satarsın, parasıyla da oğluma iyi bir öğrenim görme olanağı sağlarsın. Bir şey daha diyeceğim Kid: Oğlum sakın bu ülkeye dönmesin, buna izin verme. Burası beyaz insana göre bir yer değil. Ben ölü sayılırım Kid. Üç uyku, bilemedin dört uyku ya yaşarım ya yaşamam. Sen yola devam etmelisin. Burada oyalanma! Unutma, birisi benim karım, öbürü de benim çocuğum. Ah, Tanrım! Dilerim erkek olur! Sakın burada, benim yanımda oyalanmaya kalkışma! Bak, ölüm döşeginde sana vasiyetimdir: hiç oyalanmadan yola çıkacaksın.”

“Hiç değilse üç gün kalayım,” diye yalvardı Malemute Kid. “Üç güne kadar belki düzelirsin; ummadık bir şey çıkar bakarsın.”

“Olmaz!”

“Üç güncük!”

“Hemen yola çıkmalısın!”

“İki gün olsun bari.”

“Karımla oğlumun hayatı söz konusu Kid. Onun için, hiç boşuna konuşma!”

“Bir gün.”

“Olmaz, olmaz! Sana benim vasiyetim.”

“Bir güncük yahu! Kumanyamızı kısar, idare ederiz; hem, bakarsın denk getirir bir sığırı vururum belki.”

“Peki; ama sadece bir gün, bir dakika bile fazla değil. Bak ne diyeceğim Kid. Ne olursun, çektirme bana; bir başıma çok zor. Bir kurşun yeter, tetiği çekeceksin, o kadar. Ne demek iste-

diğimi anlıyorsun. Düşünsene Kid! Öz çocuğum benim, düşün bir kere! Doğumun eli kulağında, ama ben çocuğumu görecektim kadar bile yaşayamayacağım! Ruth'u yanıma yollayiver. Ona veda etmek istiyorum; ayrıca, oğlumuzun yaşamasından başka şey düşünmemesini, ben ölene kadar başımda beklememesini söyleyeceğim. Eğer ben tembih etmezsem, seninle gitmeyi reddedebilir. Hoşça kal dostum; hoşça kal. Ha, Kid! Diyorum ki, şey, şu yamacın üzerine bir çukur kazıversen. Bak, kırk sentlik altın tozu ödediğim kürek gıcır gıcır duruyor orada. Sana bir diyeceğim daha var Kid!" Malemute Kid, ölüm halindeki adamın fısıltı halinde çıkan sesini duyabilmek için üzerine eğildi ve onun, gururunu yenerek söylediği son sözleri zar zor duyabildi: "Özür dilerim, şey için, biliyorsun işte, Carmen."

Erkeğinin üzerine eğilip sessiz sessiz gözyaşı dökken kadını orada bırakan Malemute Kid, sırtına parkasını, ayaklarına lekenlerini geçirdi, karabinasını koltuğunun altına sıkıştırdı, karlara bata çıka ormanın içine daldı. Kuzey Ülkesi'nin acemisi değildi Malemute Kid; nice acılara tanık olmuştu bu ülkede, ama bugüne kadar böylesine çetin bir sorunla hiç karşılaşmamıştı. Soyut olarak bakıldığında basit bir hesap işiydi aslında; ölüm halindeki bir insana karşılık, yaşama olasılığı bulunan üç kişinin hayatıydı söz konusu olan. Ama yine de kolay değildi karar verebilmek. Beş yıl boyunca omuz omuza çalışmışlar, didinmişler; ırmakların azgın sularında, karlı yollarda birlikte yolculuk etmişler; birlikte kamp kurup birlikte altın aramışlar; birlikte kazma sallayıp birlikte ter dökmüşler; sellerin götürdüğü, kıtlığın getirdiği ölüme birlikte karşı koymuşlar ve böylece, o beş yıl boyunca arkadaşlık bağlarını birlikte örmüşlerdi. Bu bağ o kadar güçlüydü ki, Ruth'un gelip aralarına katıldığı ilk günden bu yana, gizliden gizliye de olsa, arkadaşını bu Kızılderili kadından hep kıskanmıştı Malemute Kid. Şimdi ise, bu bağı kendi eliyle koparmak ona düşüyordu.

Bir sığın,* bir tanecik sığın bulabilmek için Tanrısına yakarıyordu; ama bütün av hayvanları yer yarılıp içine girmişti sanki, ilaç için bile bir tane görünmüyordu ortalıkta. Gece karanlığı çökerken, Malemute Kid kamp yerine yorgun argın, eli boş, yüreği dopdolu olarak dönüyordu. Birdenbire azgın köpek havlamaları ve Ruth'un çığlığını duydu, adımlarını hızlandırdı.

Bir fırtına gibi kamp yerine girdiğinde gördüğü manzara şuydu: aç köpek sürüsü kadının çevresini sarmıştı; azgın hayvanlar hırlayarak, dişlerini göstererek üzerine saldırıyordu, Kızılderili kadın da elindeki baltayla canavarlara vermişti. Köpekler efendilerinin koyduğu kesin yasayı çiğneyerek kumanyayı talan ediyordu. Karabinasını ters çevirip namlusundan iki eliyle kavrayan Malemute Kid de tüfeğin dipçığıyle girişince, doğal ayıklanma oyunu bu ilkel ortamda bütün vahşetiyle bir kez daha oynandı. Tüfeğin dipçığı ve balta sistemli bir şekilde durmadan inip kalkıyor, bir hayvana vuruyor ya da ısıtıyor; kıvrak ve çevik gövdeler şimşek hızıyla atılıp şimşek hızıyla çekiliyor; gözü dönmüş canavarların bembeyaz dişlerinden salyalar akıyor ve insanla hayvanın giriştiği bu üstünlük savaşı acıklı bir sonla bitiyordu. Savaş sona erince, yenilen azmanlar kuyruklarını kısıp ateşin kenarına çekildiler, yaralarını yalamaya ve dertlerini yıldızlara dökmeye koyuldular.

Kurutulmuş balık stoğunun tamamı köpeklerin midelerine inmiş, yerlere dökülen undan da geriye iki buçuk kilo kadar bir şey kalmıştı; ıpıssız yabani topraklar üzerinde üç yüz kilometrelik yolculuğu bu iki üç kilo unla yapacaklardı. Ruth kocasının yanına döndü, Malemute Kid de, kafası baltayla parçalanarak ölen bir köpeğin leşini, soğumasına vakit bırakmadan hemen yüzüp hiçbir yerini ziyan etmeksizin küçük küçük parçaladı; parçaları güzelce sarıp kızığa sakladı, hayvanın postuyla ayaklarını ve diğer yenmeyen kısımlarını, daha birkaç dakika öncesine kadar ölenin yoldaşları olan köpeklerin önüne attı.

* Sığın: Bir çeşit geyik. –*Türkçe Ed.*

Sabah yeni bir dertle başladı. Azgın köpekler birbirlerine saldırıyordu. Zaten can çekişir durumda olan Carmen'in üstüne çullanmıştı sürü. Allah yarattı demeden kırbaç inip kalkmaya başladı. Açlıktan gözü dönmüş köpekler kırbacı yedikçe bağıyor, çeniliyor, inliyor, siner gibi yapıyor, ama asla avlarını bırakmaya yanaşmıyorlardı. Nitekim bırakmadılar da, tüyleriyle müyleriyle postuna ve kemiklerine varana kadar lokma lokma yediler; Carmen'den geriye hiçbir şey kalmadı.

Malemute Kid arkadaşının yanına giderek onun sayıklamalarını dinlemeye koyuldu. Mason yine Tennessee'ye dönmüş, çocukluk günlerinin arkadaşlarına ipe sapa gelmez nutuklar çekiyor, onları yaramazlık yapmaya kışkırtıyordu.

Yaralının yattığı yerin yanı başında birkaç çam ağacının bulunmasından yararlanarak işe girişti Malemute Kid. Ruth onu seyrederken, Malemute Kid, avcılarının vurdukları hayvanı porsuklarla köpeklerin şerrinden korumak için bazen başvurdukları yöntemle bir tür 'zula' hazırlıyordu. Yan yana duran iki küçük çamı birer birer tepelerinden aşağıya, yere kadar eğdi ve uçlarını üst üste getirip sıırımlarla sıkıca bağladı önce. Sonra, itaatsizlik etmeye kalkışan köpeklere esaslı bir sopa çekip yola getirerek, iki kızağa koştı onları. Mason'u sarıp sarmaladığı kürkler dışında ne var ne yok hepsini bu iki kızağa yükledi. Mason'ı kürkleriyle yeniden güzelce sardı, açılmayacak biçimde kürkleri sıırımla kat kat bağlayıp meydana getirdiği dengi ayak ve başuçlarından, yere kadar eğdiği çamların uçlarına sağlamca tutturdu. Arkadaşı öldükten sonra, av bıçağının bir vuruşuyla, yere kadar eğip bağladığı çamları serbest bırakacak ve ceset havalanacaktı.

Ruth kocasının son isteklerini onun kendi ağzından duyduğu için hiç itiraz etmiyordu. Söz dinlemesini kendi halkı arasında çok iyi öğretmişlerdi zavallıya. Çocukluğundan itibaren bütün kadınların erkek egemenliğine boyun eğdiğini görerek ve kendisi de erkeğe boyun eğerek büyüdüğü için, eşyanın tabia-

tında kadınların erkeklere itaatsizlik etmesi diye bir şeyin var olabileceğini zaten havsalası alamazdı. Kocasını öperken (kendi halkı arasında böyle bir görenek yoktu) iki gözü iki çeşme boşandı. Kid kadının doya doya ağlamasına izin verdi, sonra onu alıp baştaki kızağa götürdü, lekenlerini takmasına yardım etti. Kadıncağыз bir uyurgezer gibi, tamamıyla içgüdüsel bir davranışla kızağın frenleme sırtığını bir eliyle kavradı, öbür eline kırbacı aldı ve köpekleri haydayıp yola çıkardı. Malemute Kid geri döndüğünde arkadaşı komaya girmişti. Kadın gözden kaybolalı çok olmuştu, vakit ilerliyordu, ama Malemute Kid arkadaşının yanı başında, ateşin karşısına çömelmiş, arkadaşının ölmesini bekliyordu; ölmesini bekliyor ve ölmesi için dua ediyordu.

Beyaz Sessizliğin ortasında acı düşüncelerle baş başa kalmak kadar zor gelen şey yoktur insana. Ölü evinin sessizliğinde bir merhamet duygusunun dolaştığı hissedilir; bu açıklanmasa, söylenmese bile insanın çevresinde dolaşanların soluk alıp verişleri acılı insanı koruyucu kanatları altına alan acıma duygusunu ona aktarmaya yeter. Oysa, çelik mavisi gökyüzünün altındaki o dupduru, buz gibi sessizlik, gözleri kamaştıran o Beyaz Sessizlik acımasızdır.

Bir saat bekledi Malemute Kid; bir saat iki saat oldu, ama ölmüyordu adam. Öğleyin, saat tam on ikide, tekerleğinin üst kenarını bile güney ufkunun üzerine çıkaramayan güneşten gökyüzüne kızılımsı bir ışık vurur gibi oldu, ama bu kadarcık ışığını bile hemen geri çekti güneş. Malemute Kid çömeldiği yerden kalktı; arkadaşının yanına yaklaşırken ayakları geri geri gidiyordu. Çevresine bir göz attı. Beyaz Sessizlik onu sırtarak seyrediyordu sanki, ürperdi ve içini büyük bir korku kapladı.

Keskin bir patlama sesinin ardından Mason, çam dallarından katafalkı üzerinde havaya yükseldi. Kırbacı basıp köpekleri çılınca bir dörtnala kaldıran Malemute Kid, bembeyaz karların üzerinde uçarcasına kaçıyordu oradan.

KURT DÖLÜ

ERKEK kısmı kadın kısmına layık olduğu değeri nadiren gösterir; en azından kadının eksikliğini hissedinceye kadar. Dişi cinsin soluduğu havayı ciğerlerine çekmemiş erkek, bir dişinin içinde yaşadığı havaya varlığıyla nasıl bir tazelik katabileceğini asla bilemez. Ama o havayı bir kez solumuş olan erkek bundan yoksun kalmaya görsün, işte o zaman kendini bir boşluk içinde bulur ve tanımlayamadığı, açlığa benzer bir duygu yüreğini kemirmeye başlar; adını koyamadığı bir şeyin eksikliğini duyar. O erkeğin yoldaşları da bu konuda eğer ondan daha deneyimli değillerse, onun huzursuzlanmasına bir anlam veremeyerek kuşkulu kuşkulu başlarını sallarlar; daha da olmadı mı, ayı şakalarıyla yoldaşlarını bu durumdan kurtarabileceklerini sanarak üzerine çullanırlar. Ne var ki ayı şakaları da karın doyurmadığından, erkeğin duyduğu açlık her geçen gün biraz daha artarak sürer; adam gitgide günlük yaşamla ilgisini keser, içine kapanır; derken, günün birinde, içindeki boşluk artık dayanılmaz hale geldiğinde, kafasında parlak bir fikir doğar.

Yukon ülkesinde bir adamın başına böyle bir şey geldiği zaman, o adam genellikle, eğer yaz mevsimiye bir kayık tedarik eder, kıssa köpeklerini kızağına koşar, kayığına ya da kızağına kumanyasını yüklediği gibi güney yolunu tutar. Birkaç ay sonra, eğer bu ülkeden umudunu hâlâ kesmemişse, gerek bu umudunu gerek çilelerini kendisiyle paylaşacak bir kadınla döner gelir. Şu olgu bile bir başına erkek kısmının ne kadar bencil yaratılışı olduğunu göstermeye yeter. Bu olguyu belirtirken “Ense” takma adıyla maruf Mackenzie’nin de bir vakitler aynı konu yüzünden